

**Questiones spiritualis [con]iuiuij delicias preferentes,
super euangelijs tam de te[m]pore [quam] de sanctis**

Johannes <de Turrecremata>

Lyon, 18. Jan. 1509

In dominica intra octauas epiphanie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70506)

In dominica infra octavas epiphanie.

te timere eos qui occidunt cor-
pus. in qua intrepida amūcia-
tione prefigurabat p̄stacia gen-
tium xpm vsq; ad mortē p̄fitem-
tium. Uñ chrysostom⁹ dicit sup
matth. Dum cōsiderabāt regem
futurū nō timebāt reges p̄sentē.
Adhuc nō viderūt xpm ⁊ iam pa-
rati erant pro eo mori. Ad ter-
tiam r̄sidentur negando p̄nam. et
ratio est. qz hoc diuina disposi-
tione factū est. Unde augustin⁹
in sermone quodam epiphanie.
Stella que magos perduxit ad
locū ubi erat cuz matre virgine
deus infans. poterat eos perdu-
cere ad ciuitatē bethleem in qua
natus est xps. sed tñ subtraxit se
donec de ciuitate in qua xps na-
sceret ipsi etiā iudei interroga-
rentur. ⁊ ipsi etiā fm diuine scri-
pture testimoniū noiarent. vt sic
geminato testimonio p̄firmarē-
tur. Itēz leo papa dicit. vt arden-
tiori fide expeterēt quez et stel-
le claritas ⁊ p̄pheticē manifesta-
bat auctoritas. Ad quartā re-
spondet q ratio militaret si ma-
gi regē terrenū querētes venis-
sent qd non fecerunt. qz vt dicit
chrysostom⁹ sup mattheum. Si
sic fuissent cōfusi quā tanti iti-
neris laborē sine causa suscepis-
sent. vnde nec adorassēt nec mu-
nera obtulissent. Nunc autem qz
reges celestē querebāt. ⁊ si nihil
regalis excellētie in eo viderūt
tñ solius stelle testimonio p̄ten-
ti adorauerūt. Viderunt em̄ ho-
minē ⁊ cognoscūt deū ⁊ offerūt

munera dignitati xpi p̄gruetia.
Aurū quidē quasi regi magno.
Thus qd in dei sacrificio ponit
imolāt vt deo. Mirra q̄ mortuo
rū corpora p̄iungit p̄bēt tanq̄
pro salute omnū morituro.

M dominica
infra octa-
uas epiphanie
est euangeliū.
In illo tēpore
Lum fact⁹ est
Ies⁹ anno

rum duodecim. Luc. ij. Circa qd
possunt disputari sequētes que-
stiones. ¶ Primo. vtrū xps fm
aliquā sapiētā siue sciētā p̄-
fecerat. ¶ Secdo. vtrū xps in gra-
tia p̄fecerit. ¶ Tertio. vtrū xps
aliquid ab hoibus didicerit.

D primas
q̄stiones qua
querit. vtrū
xpus fm ali-
quā sapiētā
siue sciētā
p̄fecerit. sic

proceditur. ⁊ videt q nō. ¶ Pri-
mo sic. sicut enim fm sciētiam
beatitudinis. vel fm sciētā in-
fufam xps cognouit omnia. ita
fm sciētiam acquisitā. sed fm
illas sciētias nō profecit. ergo
nec fm acquisitā. ⁊ per p̄s fm
nullam. ¶ Secdo sic. p̄ficere est
imp̄fectū. qz perfectū additionē
nō recipit. sed in xpo nō est pon-
re sciētā imp̄fectā. ergo fm nul-

toze. Quadrid die vac

faciatu xpi mōltu

In dñica infra oct. epiphante. Fo. xxxij.

Iam scientiā dicēdus est pfectis
se. ¶ Tertio. damascen⁹ dicit q
qui dicit xpm sapiētia ⁊ gratia
pfcere vt additamentū sensus
fufcipientē nō venerant vnionē
sz nō venerari vnionē est ipū. er
go impiuz est dicere q scia siue
fapiētia pferit. ¶ In oppositū
est euāgelii p̄sens. vbi dicit Lu. ij.
q iesus p̄ficiebat sapiētia ⁊ eta
te. ¶ Rñdeo dicendū sub tribus
cōclusionib⁹. ¶ Prima est. q in
xpo dicunt fuisse quattuor scie
tie. Prima est diuina ⁊ increata
de ista ptz. q cū in xpo ponatur
due nature perfecte fm vnāquā
q in eo est ponēda sapiētia siue
fapiētia. scz diuina increata ⁊ hu
mana creata. ¶ In sexta syno
do p̄denata est positio negantiū
in xpo duas esse scientias siue
duas sapiētias. Scda scientia q
in xpo ponit est scientia beatorū.
Fuit em simul viator ⁊ cōprehē
sor. Tertia scientia fuit in eo in
dita siue infusa. in q̄trā per verbū
dei aie xpi sibi p̄sonaliter vnite
imp̄se sunt species intelligibi
les ad oia ad que est intellectus
possibilis in potētia. sicut etiam
imp̄se sunt p verbū dei species
intelligibiles mēti angelice in
principio creatiōis. vt dicit au
gustin⁹. vnde. Col. ij. dicit. In xpo
funt oēs thesauri sapiētie ⁊ sciē
tie absconditi. Quarta scientia dicit
experimētalis siue acquisita. de
qua dicit ad Heb. v. Luz esset fili⁹
dei didicit ex his que passus est
obediētia. Glosa. i. exp̄t⁹ est

fuit ergo in eo aliqua experimē
talis scientia que est scientia acq̄
sita. ¶ Scda conclusio. xps fm
tres p̄mas scientias non p̄fecit.
Ista conclusio ptz. Primo de diui
na scientia. qz ista augeri nō p̄t.
Idē de scientia beatifica q etiaz
augeri nō potest. Idē de scientia
infusa. qz a p̄ncipio p̄ceptionis
plenarie fuit in eo ois scientia in
fusa. ¶ Tertia conclusio iuxta san
ctuz tho. in. iij. par. (q. 12. ar. 2.)
Scia acq̄sita fuit in xpo augmē
tata nō mō sz exp̄iētia sz sz esse
tiam suā. Quidā em ponūt sicut
etiā sc̄tus tho. in. iij. scripto. (di.
14. q. 1. ar. 3. q. 5. ad. tertiu.) ponit
q solū fm experientiā. i. per cō
uersionē specierū intelligibiliū
inditara ad fantasmatā. ⁊ fm h
dicit q scientia xpi profecit fm
experientiā p̄uertēdo. i. species
intelligibiles inditas ad ea que
de nouo p̄ sensum accepit. Sed
qz incōueniēs videt q aliq̄ nas
turalis actio intellectualis xpo
deesset. cū abstrahere species in
telligibiles a fantasmatibus sit
quedā actio naturalis hois fm
intellectū agentē p̄ueniēs videt
hāc etiā actionē in xpo ponere.
Et ex hoc seq̄tur q in aia xpi ali
quis scientie habitus fuit q per
hūmōi abstractionē specierū po
tuerit augmētari. ex hoc scz in
tellect⁹ agēs post p̄mas species
intelligibiles abstractas a fan
tasmatib⁹ poterat etiā alias ab
strahere. ¶ Ad rōnes i oppositū.
¶ Ad primā rñdetur negādo cō

sequentia. et ratio est. quia non est simile de primis scientiis et de acquisitis. quia tunc scientia infusa aie xpi. quia scientia beatifica fuit effectus agentis infinite virtutis que potest totum simul operari. Unde in neutra scientia xps. profecit. sed a principio habuit eam profectam. sed scientia acquisita est tunc ab intellectu agente que non totum simul operatur. sed successiue. Et ideo secundum hanc scientiam xps non a principio sciuit omnia sed paulatim. et post aliquid tempus. scilicet in perfecta etate. et sic assumptum non est verum. quod patet ex hoc quod euangelista ibi simul dicit eum profecisse scientiam et etate. Ad secundam respondetur negando primam. et ratio est. quia si scientia acquisita in xpo fuerit semper perfecta secundum tempus. non tamen perfecta fuit secundum naturam. et ideo potuit habere augmentum. Ad tertiam dicendum. quod verbum Damasceni intelligendum est quantum ad illos qui dicunt simpliciter factam fuisse additionem scientie xpi secundum quamcumque scientiam et precipue infusam que causatur in anima xpi ex unione ad verbum. non autem intelligitur de augmento scientie que ex naturali agente. in intellectu causatur.

mo. ex presenti euangelio. in quo dicitur quod xps proficiebat sapientia etate et gratia. Secundo sic. omnino finito potest fieri additio. sed gratia xpi finita fuit cum esset creata ergo potuit augeri et xps in ea proficere. Tertio sic. quam tunc addit intellectuali nature de profectioe. tanto magis augetur eius capacitas. ut colligi videtur in tertio de anima. sed capacitas amplioris gratie facit possibilitatem ad augmentum. et ita videtur quod xps proficere potuit in gratia. In oppositum est illud Job. 1. Vidimus eum quasi unigenitum a patre plenum gratie et veritatis. Sed nihil potest esse aut intelligi magis plenum gratie quam quod aliquis sit unigenitus a patre. ergo non potest esse nec etiam intelligi maior gratia qua xps est plenus. Rursus dicitur quod xps non profecit in gratia. ita quod eius gratia in se augmentum susciperet. Ista conclusio sic declarat et probatur iuxta scriptum theologiae. 3. par. q. 1. ar. 12. Aliqua forma non potest augeri. contingit dupliciter. Uno modo ex parte subiecti. Alio modo ex parte illius forme. Ex parte quidem subiecti quando subiectum attingit ad ultimum in participationis illius forme secundum suum modum. sicut si dicatur quod aer non potest crescere in caliditate quando pertingit ad ultimum gradum caloris. qui potest saluari in natura aeris. sed posset esse maior calor in re naturali. sicut est calor ignis. Ex parte autem forme excludit possibilitas augmenti quando aliquid subiecti

D secundam questionem qua queritur. vtrum xps in gratia profecerit. sic procedit. et videtur quod sic. Pri

factum xpi in dñica infra oct. eptphante.

etiam attingit ad ultimam perfectionem qua potest talis forma haberi sicut si dicam quod calor ignis non potest augeri, quod non potest esse perfectior gradus caloris quam ille ad quem pertingit ignis. Sicut autem aliarum formarum est ex divina sapientia determinata propria mensura. ita et gratia. secundum illud Sapientie. xj. Dia in numero et pondere et mensura dispositi. mensura autem uniuscuiusque forme perficitur per operationem ad suum finem sicut non est maior gravitas quam gravitas terre, quod non potest esse inferior loco loco terre. Finis autem gratie est unio creature rationalis ad deum non potest esse nec intelligi maior unio creature ad deum quam quae est in persona christi. et ideo gratia christi pergit usque ad summam mensuram gratie. sic ergo manifestum est quod gratia christi non poterit augeri ex parte ipsius gratie. sed nec etiam ipsius subiecti, quod christus secundum quod homo a primo instanti sue conceptionis fuit verus et plenus conceptus. Unde in eo non potuit esse gratie augmentum. sicut nec in alijs beatis quorum gratia augeri non potest, eo quod sunt in termino. Dominum vero qui sunt puri viatores gratia potest augeri, et ex parte forme, quod non attingit summam gratie gradum, et ex parte subiecti, quod nondum pervenerit ad terminum. Ad rationes in oppositum. Ad primam de presenti evangelio respondetur iuxta scriptum theologi. Cuiuslibet pro ad tertium. Quod in sapientia et gratia aliquid potest perficere dupliciter. Uno modo secundum ipsos habet augmentum

tatiuos, et sic christus in eis non proficiebat, quod in eo non fuit reale gratie augmentum, quod totam plenitudinem gratie habuit ab initio sue conceptionis. Alio modo habet effectum sive habet ostensionem in effectu, in quantum scilicet aliquid sapientiora et virtuosiora opera facit, et sic christus proficiebat sapientia et gratia sicut etiam etate, quod secundum processum erat perfectiora opera faciebat quam volebat, ut se verum hominem demonstraret, et in his quae sunt ad deum, id est ad gloriam dei, et in his quae sunt ad homines, id est ad salutem hominum. Ad secundam dicendum iuxta sanctum thomam, 3. secundum di. ubi super in sermone, 2. quod hoc intelligendum est de capacitate intellectualis nature contra conditionem ad finem ultra quam nulla capacitas alicui rei extenditur. Sicut intellectus in statu viae quantum proficiat nunquam pervenit ad modum intelligendi qui erit in patria. Ad tertiam respondetur. (3. secundum di. 13. q. 1. ar. 2. q. 3. ad primum.) quod verum est quod cuilibet finito potest fieri additio, mathematice loquendo quia ratio quantitatis quam solus mathematicus considerat, non prohibet quin possit finito aliquid addi, si non loquamur de quantitate naturali, sic non est verum, quod repugnat forme cui debet determinata quantitas, sicut et alia accidentia determinata. Unde philosophus dicit, 4. de anima, quod omnium naturalium est terminus et ratio magnitudinis et augmenti. Et inde est quod quantitati totius celi non potest fieri additio et multo magis in ipsis

formis considerat aliqd termin⁹
 ultra quem nō trāsgrediunt. Et
 ppter hoc nō oportuit q̄ gratie
 xpi possit fieri additio. Quis sit
 finita s̄z suā essentia. qz nec gra
 potest esse maior q̄ p̄phensoris
 nec glia maior q̄ creature deo
 in persona vnite.

Tertiaz
 q̄stionem qua
 q̄rif. C. 3. pte.
 q. 12. ar. 3. et.
 4. In truz xps
 aliqd ab hoib⁹
 bus didicerit
 sic pcedit. Et videt q̄ sic. **P**ri
 mo ex euāgelio p̄fici. vbi d̄r q̄ in
 uenerūt eū in tēplo in medio do
 ctorū interrogatē illos r̄ r̄ndens
 tē. iterrogare hō r̄ r̄ndere est ad
 discētis. ergo videt q̄ xps aliqd
 ab hoib⁹ didicit. **S**ec̄do sic. acq̄
 rere sciam ab hoie docēte videt
 esse nobili⁹ q̄ acq̄rere a sensib⁹.
 qz i aia hois docētis sūt species
 intelligibiles in actu. In reb⁹ au
 tē sensibilib⁹ sūt species intelli
 gibiles solū in potētia. s̄z xps ac
 cipiebat sciam exp̄imentalē ex re
 b⁹ sensibilib⁹. vt habitū est in p̄ri
 ma questioe. ergo multo magis
 poterat accipere sciam addiscē
 do ab hoib⁹. **T**ertio sic. xps s̄z
 sciam⁹ exp̄imentalē a p̄ncipio
 nō oia sciuit. s̄z i ea p̄fecit. sicut
 d̄r in hoc euāgelio. s̄z q̄libet au
 diēs sermonē significatiuū ali
 cui⁹ potest addiscere qd̄ nescit.
 ergo xps potuit ab hoib⁹ aliqua

addiscere. q̄ s̄z hāc sciam nesciē
 bat. **Q**uarto sic. xps s̄z hāc sciē
 tiā aliqd didicit ab āgelis. ergo
 pari rōne potuit addiscere aliqd
 a doctis hoibus. assumptū p̄bat
 Tū qz dicit dionys⁹. iiii. celestis
 hierarchie. Per āgelos videm⁹
 eū sub paternis legib⁹ ordinatū
 s̄z q̄ ordinat aliqd ab ordinante
 accipit. ergo xps aliqd eruditio
 nis ab āgelis suscepit. **I**n op⁹
 positum est illud Ysa. lv. Ecce te
 hē pplis dedit eū ducē ac p̄cepto
 rē gētib⁹. **P**receptoris aut non
 est doceri s̄z docere. ergo xps nō
 accepit aliquā sciam p̄ doctrinā
 alicuius alteri⁹ hois. **R**ūdeo
 dicendū sub duab⁹ cōclusionib⁹.
Prima est q̄ xps non didicit
 aliqd ab hoib⁹. **I**ta p̄clusio p̄ba
 tur sic. In quolibet genere id qd̄
 est primū mouēs nō mouet s̄m
 illā specie mor⁹. sicut p̄mū alte
 rans non alteratur. **C**hristus au
 tem constitutus est caput eccle
 sie sc̄d̄z illud ad epheseos p̄mo.
 Ipsum dedit de⁹ caput sup̄ oēm
 ecclesiaz. vt nō solū p̄ ipm̄ oēs ho
 mines gr̄am acciperēt. s̄m illud
 Job. j. De plenitudine ei⁹ oēs ac
 cepimus. s̄z etiā vt oēs ab eo do
 ctrinā veritatis reciperent. **S**i
 ipse dicit Job. xviii. In hoc nat⁹
 sū r̄ ad hoc veni in mūdū vt testi
 moniū p̄hibeā veritati. Et ideo
 nō fuit cōueniēs ei⁹ dignitati vt
 a quocūq̄ hoie doceret. **S**ec̄da
 p̄clusio. xps nihil didicit ab āge
 lis. **I**ta p̄clusio p̄z C. sen. di. 14.
 q. 1. ar. 3. q. 6. Inq̄ superioris non

Quadi aut die bo
 toz. Quadi aut die bo
 xpi magis

est ab inferiori recipere. sed xps etiam fm humanā naturā angel superior fuit et caput. fm illud Eoll. ij. qui est caput ois princis patus et potestatis. ergo ab eis nihil recepit. Idē dicit dionysius vii. cap. celestis hierarchie. qd su premi angeli ad ipm iesum que stionē faciūt. et ipsi diuine ope rationis p nobis sciētia discunt sed nō est eiusdē docere et doceri. ergo xps nō accepit sciētiam ab angelis. Ad rōnes in oppo sitū. Ad primā rōndē negando pñam. et ratio est. qz sicut orige nes dicit sup Lucā. Dñs interro gant nō vt aliqd disceret. sed vt interrogās erudiret. Et vno qp pe fonte doctrine manat inter rogare et rñdere sapiēter. Unde ibidē in euāgelio seqtur. qd stu pebant oēs qui eū audiebāt sup prudētia et respōsis eius. vt vidē tes miratū sunt. qz em̄ idem ve rus homo et verus erat deus ad ostendendū qd homo erat. hoies magistros audiebat. ad pbandū qd deus erat. eisdē loquentibus sublimiter rñdebat. Ad scdam rñdetur negando pñam. et ratio est. qz ille qui addiscit ab homi ne nō accipit immediate scien tiam a speciebus intelligibilibus que sunt in mente ipsius. sed me diantibus sensibilibus vocibus tan qd si gnis intellectualiū pceptio num. sicut autem voces ab hoie formate sunt signa intellectuā lis sciētie ipsius. ita creature a deo cōditē sunt signa sapiētie

eius. Unde ecclia. s. dicitur. qd deus effudit sapiētia suam su per omnia opera sua. sicut ergo dignius est edoceri a deo qd ab hoie. ita digni⁹ est accipere sciē tiam per sensibiles creaturas qd per hois doctrinaz. Ad tertiā respōdetur negādo psequentiā. et ratio est. qz cum duplex sit mo dus acquirendi sciētia. scz in ueniendo et addiscēdo. Modus qui est p inuentionē est picipuus modus. Modus autē qui est per disciplinā est secūdaruus. Unde dicit. s. ethi. Ille quidē est opti mus qui oia per seipsum intel ligit. bonus autem ille qui bene dicenti obediāt. Et ideo xpo ma gis cōpetebat habere sciētia acq̄sita per inuentionē qd per dis ciplinā. p̄sertim cū ipse daret a deo oibus in doctores. fm illud Joel. ij. Letamini in dño deo ve stro: qz dedit vobis doctore iusti cie. Ad quartā rñdetur. negā do assumptū et pñam. Ad pbatio tionē assumpti rñdetur qd sicut ipsemet dionysius ibidē exponit qd xps dicitur per angelos ordi natus. nō qd ipse illuminationez ab eis acceperit. sed qd de his q ad xpm pertinebant circa ipsuz gerenda per angelos alij instrue bantur. sicut ioseph de fuga in egiptum. et de reditu de egipto sicut patet Matthei secundo. Ipse enim per se in his instrue re nolebat vt exterius ab alijs pueris non differret. et veritas nature assumpte probaretur.